

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі майбутніх перекладачів

У статті досліджуються методи роботи і використання інформаційно-комунікаційних технологій у навчально-виховному процесі майбутніх перекладачів. Аналізується вплив і ефективність комп'ютерних технологій, мережі Інтернет на інтенсифікацію навчального, виховного процесу і ставлення до цих засобів майбутніх перекладачів.

Ключові слова: інформаційні технології, комп'ютерні засоби навчання, мережа Інтернет, майбутні перекладачі.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Практика застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у всіх сферах людської діяльності доводить, що інформатизація суспільства є закономірним процесом розвитку цивілізації, котрий переходить на якісно новий рівень. Саме тому М.Карпенко вважає, що „найближчим часом інформація в інформаційному суспільстві стане не тільки результатом праці більшості населення нашої планети, але й об'єктом праці” [2].

В умовах сучасного динамічного розвитку суспільства, ускладнення технічної та соціальної інфраструктури все відчутнішим є той факт, що інформація є таким самим стратегічним ресурсом, як і традиційні матеріальні й енергетичні. Саме сучасні інформаційні технології, що дозволяють створювати, зберігати, переробляти інформацію та забезпечувати ефективні способи її подання користувачеві, стали важливим чинником життя суспільства та засобом підвищення ефективності управління всіма галузями суспільної діяльності [3].

Аналіз досліджень і публікацій... Процес інформатизації суспільства й освіти знайшов своє відображення у вітчизняній та зарубіжній педагогічній літературі. Зокрема, дидактичні проблеми і перспективи використання ІКТ у навчанні досліджують Н.Апатова, Т.Сергеева, І.Роберт, використання засобів ІКТ у навчально-виховному процесі розглядають В.Беспалько, Р.Гуревич, В.Краснопольський, Є.Полат, Д.Соєр, Р.Шенк та інші, систему підготовки вчителя до використання ІКТ у навчальному процесі та формування основ інформаційної культури запропонували та обґрунтували М.Варшауер, М.Жалдак, Л.Морська та інші. Проблему професійної підготовки та організації навчання у вищих навчальних закладах висвітлили у своїх працях Дж.Велінгтон, М.Дяченко, Л.Кандибович, Т.Коваль, О.Романишина та інші. Але недостатньо опрацьоване питання формування інформаційної компетенції майбутніх фахівців у сфері іншомовної комунікації.

Аналіз науково-педагогічних джерел і проведене дослідження стану вивчення цієї проблеми, а також вивчення досвіду використання ІКТ під час вивчення різних дисциплін у навчальних закладах України, свідчить про те, що проблеми використання ІКТ у виховному процесі розроблені недостатньо, але проводяться активні розвідки у цьому напрямку.

За останні роки з'явилась низка дисертаційних робіт, присвячених питанню впровадження інформаційних технологій у навчально-виховний процес як в загальноосвітніх школах, так і вищих навчальних закладах, що свідчить про активне використання ІКТ у практиці роботи як вчителів, так і викладачів.

Із дисертацій, присвячених практичному використанню ІКТ, на нашу думку, варто згадати роботи В.Арестенка, О.Кареліної, В.Краснопольського, Л.Морської, О.Рогульської, Д.Таушана, О.Шупти, А.Янковця та ін. Для нашого дослідження роботи зазначених авторів є особливо цінними, оскільки кожна з дисертацій стосується питань удосконалення навчально-виховного процесу в умовах інформаційного суспільства як у вищій, так і в середній школі.

Формулювання цілей статті... Метою даної статті є висвітлення значення і способів використання інформаційно-комунікаційних технологій в навчально-виховному процесі майбутніх перекладачів.

Виклад основного матеріалу... Актуалізуючи важливість цієї проблеми, Г.Селевко наголошує, що інформатизація сфери освіти має випереджати інформатизацію інших напрямів суспільного виробництва, оскільки саме тут закладаються основи оволодіння інформаційними технологіями, інформаційної культури всього суспільства [6].

Система освіти завжди була відкрита упровадженню в навчальний процес інформаційних технологій, котрі базуються на апаратних та програмних продуктах самого широкого

призначення. Інформатизація освітньо-виховного процесу на сучасному етапі реалізується за такими напрямками:

- а) насичення навчальних закладів технічними та апаратними засобами навчання, що базуються на нових інформаційних технологіях;
- б) розвиток та вдосконалення прикладного загального та спеціального навчального програмного забезпечення;
- в) підвищення інформаційної культури педагогічних кадрів, навчання їх навичок застосування комп'ютерів у практичній освітній діяльності;
- г) розробка нових ІКТ навчання [1, с.92].

Інформаційні технології, змінивши поняття про час, джерела інформації та швидкості їх отримання, змінили всю систему освіти і виховання, особливо вищої школи.

З їх появою (40-ві – середина 50-х рр. минулого століття) власне пов'язано і використання терміна „технологія навчання”, який означав „застосування досягнень інженерної думки в навчальному процесі” [4].

Термін „технологія навчання” часто пов'язують з технічними засобами навчання – магнітофонами, діапроекторами, відеоманітофонами, комп'ютерами тощо й їхнім навчально-методичним забезпеченням у вигляді фонограми, відеограми, відеофонограми і комп'ютерної програми (запису мови на магнітній стрічці, транспарантів для графопроектора, відеозапису і т.ін.) [7].

Останнім часом з'явилося нове розуміння технології, під якою мається на увазі техніка навчання: „технологія навчання пов'язана з науковим підходом до того, як вчити: на основі яких принципів, за допомогою яких методів і методичних прийомів, якими засобами навчання, з урахуванням яких чинників, для того, щоб одержати найкращий педагогічний ефект у конкретних навчальних умовах. Технологія навчання іноземних мов завдяки науковому підходу до організації навчального процесу озброює викладача знаннями, необхідними для навчання іноземного мовлення, читання і письма, як того вимагає програма” [7, с.76].

У результаті аналізу сучасної наукової літератури ми дійшли висновку, що існують різні поняття та їх визначення, котрі стосуються інформаційних технологій: „комп'ютерні технології”, „інформаційні технології”, „нові інформаційні технології”, „новітні телекомунікаційні технології”, „інформаційно-телекомунікаційні технології” тощо. Найчастіше ними називають різноманітні програмні та апаратні засоби, що на побутовому рівні відомі як комп'ютери та комп'ютерна периферія. Тому Б.Дерешко пропонує розглядати ІКТ як в широкому, так і у вузькому смислі [1].

Поняття „інформаційні технології” у широкому розумінні є сукупністю способів, організаційних форм і технічних засобів, котрі застосовуються в суспільстві для вирішення різноманітних завдань інформаційного забезпечення в сферах управління, політики, економіки, культури, науки та освіти. У вузькому сенсі інформаційні технології – це сукупність методів, виробничих процесів і програмно-технічних засобів, котрі забезпечують збір, збереження, обробку, передачу, виведення і поширення інформації з метою зниження трудомісткості та підвищення оперативності використання інформаційних ресурсів [5].

Розвиток інформаційних технологій на сучасному етапі базується на широкому використанні комунікацій (від лат. comunicatio – повідомлення, зв'язок, шлях повідомлення) для передачі даних у просторі: телебачення, радіозв'язок, телефон, Інтернет/Інтранет та ін. Це зумовило трансформацію терміна „інформаційні технології” у поняття „інформаційно-комунікаційні технології”. Отже, під ІКТ розуміємо сукупність електронних технічних засобів і програмного забезпечення, а також організацію, форми і методи їх застосування в навчальному процесі, спрямовані на ефективне використання освітніх інформаційних ресурсів у навчанні та вихованні [1, с.93].

„Засобами ІКТ” А.Янковець пропонує називати „комплекс технічних, програмно-апаратних, програмних засобів, систем і пристроїв, що функціонують на базі засобів обчислювальної техніки; сучасних засобів і систем інформаційного обміну, що забезпечують автоматизацію введення, накопичення, збереження, обробки, передачі й оперативного керування інформацією” [8, с.28].

До засобів ІКТ зараховують: комп'ютерну техніку, периферійне устаткування, засоби Інтернет-технологій, засоби телекомунікації (мережеве устаткування, програмні комплекси, телефонні та безпроводні лінії, волоконно-оптичні та супутникові канали зв'язку та ін.) і їхній інструментарій [3].

Сучасна техніка відкриває великі можливості поліпшення наочності (поєднання зорової наочності зі слуховою, використання відео, анімації, мульти-, гіпермедіа, та Інтернет-технологій тощо) та активізує навчально-виховну діяльність студентів у процесі мовної підготовки. Так, наприклад, застосування технології мультимедіа сприяє збільшенню обсягів аудіо- та візуальної інформації, що дає можливість здійснювати аудіосупровід навчальної і виховної інформації, при

цьому значно підвищується ефективність сприйняття коментарів до навчального матеріалу, що паралельно демонструється на дисплеї комп'ютера або на великому проєкційному екрані за допомогою мультимедійного проєктора. Поєднання аудіокоментарів з відеоінформацією чи анімацією забезпечує наочне подання навчального матеріалу.

Інтенсивна організація навчально-виховного процесу передбачає наявність оперативного зворотнього зв'язку, швидкого отримання об'єктивної інформації про перебіг педагогічного процесу, про рівні підготовленості студентів у процесі проведення опитувань, тестувань, контрольних робіт, заліків та іспитів, а також оперативного регулювання і корекції навчально-пізнавальної діяльності. За цих умов комп'ютерний контроль і самоконтроль стає ефективним засобом зворотнього зв'язку, на що звертають увагу В.Беспалько, В.Биқов, Г.Кедрович. У теорії поетапного формування розумових дій у навчально-виховному процесі (П. Гальперін, Н.Тализіна) показано, що розумова дія формується більш ефективно, якщо під час навчання здійснюється контроль за окремими його етапами [3]. Автоматизація контролю забезпечує більш повну й об'єктивну інформацію про рівень підготовленості студентів. Робота студентів з такими системами передбачає евристичний пошук, прогнозування, інтуїцію – усе те, що найбільшою мірою розвиває їхній творчий потенціал, підвищує інтенсивність навчання і виховання.

Слід звернути увагу на значні можливості комп'ютера в реалізації проблемного навчання і виховання. Працюючи з комп'ютером, студент щораз відкриває для себе щось суб'єктивно нове. Розвиваються його розум і воля, він вчиться, виховується долати труднощі, приймати нетрадиційні рішення у складних ситуаціях [7].

Навчальні програми, які реалізують проблемне навчання, особливо „інтелектуальні” навчальні програми, дають можливість здійснювати рефлексивне керування виховною діяльністю, що передбачає побудову моделі студента. Деякі з них генерують навчальні впливи (навчальні тексти, завдання, питання, підказки).

Організація проблемних ситуацій та умов для розв'язання проблем складає зміст діяльності викладача; діяльність студентів буде полягати в усвідомленні проблем і їхньому розв'язанні.

У процесі мовної підготовки перекладача із застосуванням засобів ІКТ проблемна ситуація створюється за умови послідовного нарощування розумових і психологічних навантажень, які передбачені особливостями діяльності перекладача. Деякі автори вважають за доцільне використання комп'ютера для виховання і навчання шляхом моделювання проблемних ситуацій і для виконання тренувальних вправ, що розвивають і закріплюють навички нової діяльності [4].

Впровадження засобів ІКТ, особливо комп'ютерних засобів у навчальний процес, підвищило ступінь самостійності навчальної діяльності студентів. Залежно від технічних можливостей засобів ІКТ, студент отримує доступ до різної інформації, що стимулює його самостійну роботу. Відомо, що правильна організація самостійної роботи сприяє активізації процесу навчання [1]. Отже, самостійність в отриманні більшого обсягу знань на практичних заняттях з використанням апаратних та програмних засобів ІКТ сприяє формуванню психологічної, теоретичної і практичної готовності студентів до самоосвіти. Зауважимо, що здатність до самоосвіти є невід'ємною частиною якісної професійної підготовки фахівця з перекладу.

Використання засобів ІКТ сприяє активізації навчання за рахунок активного залучення до навчального процесу кожного студента; організації самостійної роботи на занятті; підвищення наочності подання навчальної інформації. Активізація виховання досягається забезпеченням оперативного зворотнього зв'язку під час інтерактивного діалогу; реалізації проблемного навчання.

У вищих навчальних закладах у процесі мовної підготовки застосовуються такі форми занять як лекції, семінари, практичні заняття, самостійна робота (у тому числі, під керівництвом викладача), консультації, заліки, іспити, написання та захист курсових і дипломних, науково-дослідних робіт, які можна розглядати як спосіб керування пізнавальною, виховною діяльністю студентів для розв'язання певних навчальних завдань [3].

Недоліки традиційної системи навчання (відсутність постійного зворотного зв'язку між студентом і викладачем) змушують педагогів шукати нові організаційні форми і засоби навчання і виховання. Застосування комп'ютера в навчально-виховному процесі дає можливість тією чи іншою мірою розв'язати завдання пошуку нових організаційних форм навчання іноземних мов, які б сприяли досягненню оптимального освітнього і виховного ефекту.

Ефективність організаційних форм навчання і застосування із застосуванням можливостей засобів ІКТ багато в чому буде залежати від активного сприйняття матеріалу, глибокого його усвідомлення (розуміння), застосування одержаних знань, умінь і навичок їх закріплення під час різних навчальних дій [8].

Проведений аналіз педагогічної літератури дозволяє зробити висновок, що підвищення ефективності мовної підготовки та інтенсифікації процесу формування професійної компетентності перекладача з використанням засобів ІКТ досягається за рахунок:

- застосування різних форм і методів організації навчальної і виховної діяльності;
- раціонального поєднання активної інтелектуальної і вольової діяльності студентів;
- оптимального поєднання провідної ролі викладача, який організовує і спрямовує навчальний і виховний процес в цілому, а також самостійну роботу студента з комп'ютером;
- поєднання групових та індивідуальних способів організації навчання і виховання з використанням засобів ІКТ залежно від можливостей студента;
- використання комп'ютера не лише як засобу керування навчальною діяльністю, а й для виконання функції керування навчанням і вихованням.

Будь-який розвиток навичок і вмінь самоосвіти студентів також є одним з факторів інтенсифікації процесу мовної підготовки. Відомо, що найкращих результатів у професійній діяльності досягає той, хто вміє активно застосовувати свої знання і досвід на практиці. Якщо студенти вчилися й удосконалювалися за власною ініціативою, то отримані ними знання є більш довговічними. Використання можливостей засобів ІКТ у навчально-виховному процесі відкриває нову сторінку в розвитку самостійності студентів, у формуванні їх індивідуально-психологічних якостей, навичок навчання і самонавчання, так як вони дають студентам можливість за менший час опанувати великим обсягом навчального матеріалу. А це є важливою умовою розвивального впливу навчання.

Рівень розвитку навичок навчальної праці студента визначається його вмінням ставити перед собою мету діяльності, визначати головні завдання та способи їх вирішення. Велике значення має вміння планувати свої дії, коригувати їхнє здійснення, самостійно порівнювати досягнутий у навчанні результат з поставленою метою.

На практичних заняттях з іноземної мови та перекладу із застосуванням засобів ІКТ посилення самостійності досягається за рахунок необхідності використання кожним студентом певних знань та вмінь у процесі розв'язання навчальних і виховних завдань.

Активне використання ІКТ вносить до навчально-виховної діяльності елементи творчості, що проявляються у процесі розв'язування студентами нових, цікавих завдань, вирішення незвичайних проблемних ситуацій, виконання вправ, що потребують нестандартного підходу. Отже, формування самостійності та творчого підходу до навчальної діяльності є передумовою появи зазначених якостей і в інших видах роботи, у тому числі в майбутній професійній діяльності.

Використання ІКТ під час підготовки до професійної діяльності допомагає студенту усвідомити себе суб'єктом навчальної діяльності. Це відбувається саме за рахунок розвитку самостійності студента, передачі йому активних функцій, що допомагає майбутньому фахівцю відчувати себе в ситуації, наближеній до професійної.

Завершуючи аналіз впливу інформатизації навчання і виховання при вивченні іноземних мов, відзначимо той факт, що більшість науковців дотримуються думки про те, що використання засобів ІКТ сприяє підвищенню ефективності навчання і виховання за умов правильного вибору педагогами всіх компонентів педагогічного процесу (мети, змісту, форм, методів і засобів), що відповідають технічним можливостям наявних засобів ІКТ та комплексному використанню в навчальному процесі різних можливостей цих засобів.

Висновки... Аналіз програмного забезпечення, яке можна використовувати у процесі професійної підготовки і виховання фахівців у галузі іншомовної комунікації, перекладачів зокрема, виявив доцільність його класифікації у такий спосіб: інтерактивні мультимедійні електронні підручники-посібники; комп'ютерні навчальні програми; мультимедійні енциклопедії, електронні бібліотеки; текстово-контролюючі програми.

Проведений аналіз педагогічної літератури дозволяє зробити висновок, що ефективність мовної підготовки та інтенсифікації процесу формування професійної компетентності перекладача досягається за рахунок активного використання засобів ІКТ із застосуванням різних форм і методів організації навчально-виховної діяльності, поєднання групових та індивідуальних способів організації навчання залежно від можливостей студента. Автоматизація контролю знань і вмінь студентів дає можливість підвищити об'єктивність оцінювання, якісно та швидко перевірити рівень знань, умінь і навичок студентів з навчального предмета.

Список використаних джерел і літератури:

1. Дерешко Б. Ю. Классификация информационно-коммуникационных образовательных технологий и их использование в учебном процессе вуза / Б. Ю. Дерешко // Телекоммуникации и информатизация образования. – 2005. – № 6. – С. 92–103.

2. Карпенко М. П. Состояние и перспективы развития информационных и телекоммуникационных технологий в образовании / М. П. Карпенко // Телекоммуникации и информатизация образования. – 2005. – № 4. – С. 29–34.
3. Мацюк О. О. Інформаційний підхід до підготовки фахівців у сфері іншомовної комунікації / О. О. Мацюк // Европейская наука XXI века – 2007 : матеріали міжнародної науково-практ. конф., (Дніпропетровськ, 16–31 трав. 2007 р.). – Дніпропетровськ, 2007. – 267 с.
4. Педагогічні технології у неперервній професійній освіті / [Сисоева С. О., Алексюк А. М., Воловик П. М. та ін.]; за ред. Сисоевої С. О. – К. : ВПОЛ, 2001. – 502 с.
5. Першиков В. И. Толковый словарь по информатике / В. И. Першиков, В. М. Савинков. – [2-е изд., доп.]. – М. : Финансы и статистика, 1995. – 258 с.
6. Селевко Г. К. Энциклопедия образовательных технологий : в 2 т. Т. 2 / Селевко Г. К. – М. : НИИ школьных технологий, 2006. – 816 с.
7. Сучасні технології навчання іншомовного спілкування / [Ніколаєва С. Ю., Грінюк Г. А., Олійник Т. І. та ін.]. – К. : Ленвіт, 1997. – Вип. 1 (3). – 96 с.
8. Янковець А. В. Підготовка майбутніх перекладачів засобами інформаційно-комунікаційних технологій у вищих військових навчальних закладах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Янковець Андрій Володимирович. – Хмельницький, 2005. – 190 с.

Аннотация

Е.В.Долинский

Использование информационно-коммуникационных технологий в учебно-воспитательном процессе будущих переводчиков

В статье исследуются методы работы и использования информационно-коммуникационных технологий в учебно-воспитательном процессе будущих переводчиков. Анализируется влияние и эффективность компьютерных технологий, сети Интернет на интенсификацию учебного, воспитательного процесса и отношение к этим средствам будущих переводчиков.

Ключевые слова: информационные технологии, компьютерные средства обучения, сеть Интернет, будущие переводчики.

Summary

Ye.V.Dolynskyi

Using Information and Communication Technologies in Educational Process of Future Translators

This article examines methods of work and the use of information and communication technologies in educational process of future translators. The effect and efficiency of computer technologies, the Internet network onto intensification of training, educational process and the attitude of future translators to these tools are analyzed.

Key words: information technologies, computer educational tools, Internet network, future translators.

Дата надходження статті: „5” липня 2012 р.

УДК 070.422.001:378.14

М.Д.ДЯЧЕНКО,

кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент
(м. Запоріжжя)

Виховання духовно-творчої особистості майбутнього журналіста як педагогічна проблема

У статті висвітлено наукові погляди на розвиток духовності молодого покоління, на процес виховання духовно-творчої особистості майбутнього журналіста в процесі підготовки до професійно-творчої діяльності, доведено важливість і необхідність створення журналістського творчого освітнього середовища як однієї з умов формування духовно багатой творчої індивідуальності студента.

Ключові слова: духовна взаємодія, духовні цінності, духовність, духовно-творчий розвиток особистості, журналіст, журналістське творчо-професійне освітнє середовище, інтелектуальна співтворчість, майбутній журналіст, професійна освіта, самореалізація, сучасний соціум, творча індивідуальність.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Журналіст у демократичному суспільстві виконує не лише інформаційну й аналітичну функції – він водночас є просвітителем і вихователем, який глибоко усвідомлює своє професійне призначення й соціальну роль, бо безпосередньо впливає на формування громадської думки й суспільних орієнтирів, на моральні й духовні цінності нації.